

Kurta Mihály
Mocsári Ciprusok a Herman Ottó Múzeumban

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma 2007 júliusában számolt be arról, hogy a Mátra Erőmű ZRt. bükkábrányi bányájának területén az ott dolgozó mérnökök zseniális lélekjelenlétének és tudatosságának köszönhetően 60 méteres mélységből előkerült az európai és világ szinten is egyedülálló- felső-miocén korú 7,5 millió éves mocsári cipruserdő leletegyüttes, amelynek tudományos vizsgálata nemzetközi kutatók közreműködésével ma is folyik.

A Herman Ottó Múzeum igazgatója dr. habil. Veres László és az intézmény régészei Phd. Pusztai Tamás igazgatóhelyettes és Veres János a kutatómunkáért felelős régész kollégáink 2007. nyarán az érdeklődők, a múzeumi közönség, a kutatók, a társadalom számára nagy sürgősséggel részletes ismertetőket tartottak.

Elmondták, hogy „ebben a földtörténeti időszakban a Kárpát-medence jelentős részét a Pannon-tenger vize borította. A tenger északi peremét alkotó síkság kb. 8 millió évvel ezelőtt a mai Bükkábrány környékén és az Északi-középhegység déli oldalán terült el. Ezt a partvidéket hatalmas mocsarak alkották, melyeken túl tóparti turzás ill. dűnék húzódhattak. Ezekben a mocsarakban nagy számban mocsári ciprusok (taxodium) éltek, melyek 35-40 méteres magasságúra nőttek.

Hazánk felszínének emelkedésével a víz levonult, s eközben a Pannon-tengert az északi irányból érkező nagyobb folyók deltája töltötte fel, s megkezdődött a mai földrajzi kép kialakulása.. A 16 fából álló erdőrészlet jelentőségét az adja, hogy sajátos geológiai körülmények következtében eredeti állapotukban konzerválódhattak: a rendkívül nedves, homokos, iszapos környezetben az ág, kéreg, gyökér és évgyűrű szerkezetük eredeti helyzetben vizsgálható. Európában, a világban ez egyedül álló jelenség és a tudományos vizsgálatok széles skáláját teszi lehetővé”.

Dr.habil Veres László megyei múzeumigazgató vezetésével, a Herman Ottó Múzeum szakembereinek közreműködésével, külsős tudósok segítségével hatalmas munkavégzés vette kezdetét annak érdekében, hogy megmenthesse intézményünk a fákat, amelyeket menetközben a hírügynökségek és a sajtó is világszenzációként mutatott be.

A megtalált 16 db felső miocén korú 7,5 millió éves mocsári ciprusok ősi, eredeti állapotban kerültek a felszínre, a 16 db mocsári ciprus lelet méretei is megmutatják formátumukat, hiszen a megmaradt „csonkok” is 3-4 méter átmérőjűek, 4-6 méter magasak, valamint 4-9 tonna súlyúak voltak.

A Herman Ottó Múzeum menedzsmentjére, a régész múzeológusokra, a fák restaurálásért és konzerválásáért felelős restaurátor szakemberekre hatalmas szakmai, erkölcsi felelősség zúdult.

Dr. habil. Veres László igazgató a finanszírozhatóság stratégiáját dolgozta ki, miközben a belföldi és külföldi hírügynökségek telefonjai folyamatosan új és újabb információkért bombázták igazgatónkat.

Phd. Pusztai Tamás régész igazgatóhelyettes nemzetközi tudósok közreműködésével konferenciát szervezett a mocsári ciprusok megmentése érdekében.

Bánfalvy Ferenc restaurátor osztályvezető hosszú és gazdag szakmai tapasztalatra tett szert múzeumunkban, de még hasonló súlyú restaurátori feladat kihívással nem találkozott.

Veres János régész a helyszíni bejárás során döbrent rá a hatalmas szakmai és erkölcsi felelősségre, mivel vezetői Veres László és Pusztai Tamás őt bízták meg a kutatásért felelős témavezetőnek.

A munkában a múzeumi alkalmazottak mellett felsorolhatatlan számban vettek részt külsős segítők: tudósok, cégek, civil szervezetek, magánszemélyek, önkéntesek etc...

Jelen közönségtájékoztató, a bonyolult és univerzális történéseket csak töredékesen és vázlatosan tudja összefoglalni, hiszen a tudományos és szervező munkálatok jelenleg is folytatódnak és folyamatos változásban zajlanak a történések.

Zárójelében megjegyezzük, hogy honlapunkon hamarosan olvashatják Veres János témavezető kutató régész mocsári ciprusokról írt kötetét, továbbá Bánfalvy Ferenc restaurátor osztályvezető tanulmányát is közöljük március végén, aki a fák restaurálásával és konzerválásával kapcsolatos szakmai, tudományos kutatások történéseit vázolja fel.

A feltárást követően a szakértők első szakmai becslése szerint a fák szállítása, speciális jellegű ideiglenes elhelyezése, majd a végleges tárolás technológiai költsége, a műtárgyak távlatos raktározását is garantáló raktárépület-együttes megépítése közelítheti a százmillió forintos nagyságú összeget.

Szerencsére az Oktatási és Kulturális Minisztérium és fenntartónk a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat támogatást biztosított az első jelentkező költségek finanszírozásához,

később pedig a mocsári ciprusok megmentését megalapozó érdemi támogatással járultak hozzá a világszenzációnak számító leletek megmentéséhez. A Herman Ottó Múzeum saját erőből természetesen képtelen lett volna arra, hogy ilyen nagyságrendű költséget finanszírozzon.

Örömmel számolhatunk be arról, hogy igazgatónk ötlete alapján megkezdtuk értékesíteni a mocsári ciprus „darabkákat” díszdobozban, amelynek minimum összege 500 forint volt. A támogatói áron értékesített leletekért egyre emelkedőbb mértékben kaptunk társadalmi és anyagi támogatást.

Nagyon sokan segítettek a fák megmentésében: magánszemélyek adtak cukrot, amely a konzerváláshoz volt szükséges, de támogatták a műtárgyak megmentését cégek, intézmények, kis-és középvállalkozók, nagyvállalkozók, multinacionális vállalatok, külföldi társaságok.

Honlapunkon az adományozók listáját is közöljük, függetlenül attól, hogy magánszemélyről vagy bármilyen szervezetről is legyen szó. Kérjük, hogy aki lemaradt a listáról, jelezze, hogy teljessé tehesük a névsort.

Értékes lelet tulajdonosa az, aki kis mocsári ciprus „emlékdarabkával” rendelkezik, hiszen képletes értelemben bár, de a 7,5 millió évvel ezelőtti növény, állatvilág és a korra jellemző klíma viszonyokat is őrzi lakásában.

Az események vázlatos összefoglalása:

1. A Mátra Erőmű Zrt. bükkábrányi bányájában a kitermelési munkálatok alatt 16 db taxodiumból álló miocén korú erdőrészlet került a felszínre.
2. A Mátra Erőmű Zrt. menedzsmentje a leletekről tájékoztatta a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóságot, amelyet követően a régészeti osztály a helyszínen szemlét tartott.
3. A múzeum a feltárás vezetésével Veres János régészt bízta meg, és elkezdődtek a tudományos vizsgálatok. Pusztai Tamás a múzeum igazgató helyettese a leletekkel kapcsolatosan a hazai és nemzetközi szakemberek bevonásával szakmai konferenciákat szervezett. A konferenciák a leletek meghatározására, korának behatárolására, és megőrzési lehetőségének feltárására volt hivatott.

4. Félő volt, hogy a szabad levegőre került és a vizes védőburoktól megszabadult taxodiumok hamarosan elkezdnek lignitenedni, emiatt gondoskodni kellett a leletek szakszerű tárolásáról.
5. Az ideiglenes tárolók olyan fa szarkofágok voltak, amelyeket a helyszínről hozott anyaggal töltöttek fel a leletek megőrzésének érdekében.
6. A leletek szállítása, ideiglenes elhelyezése komoly forrásokat igényelt és a konzerválásuk az előzetes számítások alapján is nagy költséget jelentettek, amellyel a múzeum költségvetése nem rendelkezett.
A múzeum menedzsmentje emiatt adományok gyűjtésébe kezdett.
7. A mocsári ciprus töredékekből és egyéb miocén kori leletekből a múzeum régészeti osztálya kiállítást hozott létre, a nagyközönség érdeklődésének kielégítésének érdekében. A kiállítás nagy sikerei következtében az országban különböző helyszíneken bemutatásra került a Miskolcon kiállított anyag.
8. A leletekkel kapcsolatosan komplex közművelődési, múzeumpedagógiai, múzeumandragógiai rendezvényeket szerveztünk, amelyek kiemelkedő közönség visszhangra találtak.
9. A Herman Ottó Múzeum központi épülete mögött a kiemelt leletek tárolására, konzerválására restaurátori műhelyt építettünk közönségadományokból. Az épület 92 +36 + 54 négyzetméter térmértékű osztott terű raktár.
2007 év végén a 4 db mocsári ciprus a restaurátori műhelybe beemelésre került, hogy ott az elkövetkező időszakban konzerválás után, állapotuknak megfelelően kiállítható formába hozzuk.
Korábban pedig 2db mocsári ciprust Ipolytarnócon helyeztünk el, amelyek ma is megtekinthető állapotban vannak.

További támogatásokat fogadunk még, hiszen új céljaink vannak: 1.a Pannon Tenger Múzeum megépítése, 2.attraktív Állandó Kiállítás létrehozása.

A kiállítóterek állandó kiállításának a gerincét a 2007-ben Bükkábrányban megtalált 7,5 millió éves mocsári ciprusok, valamint a korban vele megegyező rudapithecus hungaricus képezik, amelyeknek létrejötte esetén a nagyközönség nemcsak a mocsári ciprusokat, hanem a 7,5 millió évvel ezelőtti kor növényzetét, állatvilágát, klíma jellemzőit is megismerhetné és láthatná múzeumunkban.

A pénzbeli támogatásokat az Archeológia Kulturális Közalapítvány fogadja

Számlaszáma: 11734004-20434881

Adószám: 18427943-2-05

KsH törzsszám: 18427943-9252 (TEAOR)

Kurta Mihály

Múzeumandragógus